

El contracte per a la construcció de la nova Església de Palau Sacosta al segle XV

per

Enric Mirambell i Belloc

Palau Sacosta, l'antic poble veí de Girona, després de la seva agregació al municipi gironí, s'està convertint en un barri residencial gairebé unit al nucli ciutadà. La seva església parroquial, que fou sufragània de Sant Feliu, del Mercadal i de Fornells, va ser construïda gairebé en la seva totalitat a les darreries del segle XV, enderrocant-se l'edifici que l'havia precedit, amb l'excepció del campanar, que es mantingué.

Aquella construcció experimentà després algunes reformes, més que en la seva part estructural, en l'ornamental i complementària, fins que en temps de la guerra civil de 1936-1939, va ser totalment enderrocada.

Una part dels materials de construcció s'aprofitaren per al nou edifici de les escoles, que s'estava aixecant prop del camí que de Girona puja fins a Palau. En acabar la guerra, les pedres que no s'havien utilitzat en la construcció escolar varen ser tornades al solar de l'antiga església, per servir a la seva reedificació. L'Ajuntament de Palau Sacosta imposà com a prestació personal la realització d'aquest transport als que se suposava que havien intervingut en la destrucció del temple, o bé que tenien idcs afins amb els que el 1936 havien comès aquell estropici. Aquests treballs es realitzaren durant alguns diumenges de la primavera de 1939.

L'actual edifici és d'estil neo-romànic i el projecte i la direcció de l'obra corresponen a l'arquitecte gironí Sr. Isidre Bosch Bataller.

Ara ens proposem començar el conveni establert el 9 de setembre de l'any 1495, entre el cavaller Joan de Sarriera i el mestre d'obres Joan Parés, per bastir la nova església.

Protocolitza l'acte el notari de Girona, Nicolau Roca (1). Joan de Sarriera actua en nom propi i en el dels veïns i parroquians de dita església. Sarriera habitava a Girona, al carrer dels Ciutadans; però tenia una estreta relació amb el poble de Palau, on posseïa extensos dominis i el notable edifici conegut avui pel nom de les «torres de Palau». Les làpides sepulcralis hebrees que es trobaren en aquella zona, poden relacionar-se amb la donació que els jueus administradors de l'Aljama gironina feren dels terrenys de Montjuïc, que ocupava el seu cementiri, al Sr. Joan de Sarriera, a qui consideraven un gran amic i protector (2).

El mestre de cases Joan Parés era també resident a Girona.

L'església era dedicada a Sant Miquel; però el document fa constar que d'ara endavant s'anomenarà de la Verge Maria i Sant Miquel.

(1) Arxiu Històric Provincial de Girona. Manual del notari Nicolau Roca, anys 1495-1496. Notaria 1, núm. 502.

(2) E. Mirambell Belloc. **Los judíos gerundenses en el momento de la expulsión**, a ANALES DEL INSTITUTO DE ESTUDIOS GERUNDENSES, vol. XXIV, 1978, pàg. 10.

Es convé que el constructor emplaçarà el nou edifici en el mateix lloc on es troba l'antic, sense enderrocar aquest fins que l'obra nova tingui feta la volta.

La nova església havia de tenir de llarg dotze pams més que la vella; i d'amplada deu pams més que la vella. El constructor es compromet a fer-hi uns bons i fermos fonaments. I a partir dels fonaments aixecarà les parets de pedra i calç, bones i fortes.

Els fonaments hauran de tenir vuit pams d'amplada, i les parets fins a la volta un gruix de set pams. La volta també serà de pedra i calç.

Acabada l'obra nova s'enderrocarà totalment la vella, excepte el campanar que es convé que es conservi.

El senyor Joan de Sarriera es compromet a fer portar tota la pedra i la sorra que sigui necessària, a peu d'obra, i el mestre constructor portarà la calç del lloc proper a l'obra, en què es troba.

L'obra serà començada pel cap de l'església. I es convé que el dit cap i els fonaments de la part de tramuntana s'acabaran dins el proper mes de novembre. La totalitat de l'obra haurà de quedar enllestida pels darrers dies del mes de setembre del proper any 1496. En el termini d'un any s'havia de realitzar la total edificació del nou temple.

Si s'ha d'emprar pedra picada, el promotor es cuidarà de fer-la picar. Al constructor se li pagarà setanta lliures barcelonines, i endemés se li lliuraran quatre bótes de vi vermell i quatre migeres de blat, en mesura de Girona.

En el moment de signar el contracte se li entreguen vint lliures, i tot el vi i el blat convinguts.

Quan l'obra arribi a la meitat de la seva execució se li pagaran vint-i-cinc lliures, i les vint-i-cinc restants se li abonaran en acabar totalment els treballs.

El mestre Parés es compromet a executar l'obra perfectament i en les condicions i terminis establerts, tot sota la penyora de cinquanta lliures, que si arribés el cas pagaria la meitat al senyor de Sarriera i l'altra meitat a la cort.

Podem suposar que es tractava d'una construcció gòtica, no de pedra picada, que substituiria una altra església més petita, i probable-

ment romànica. Es probable que el campanar s'hagués renovat en època recent, pel fet de voler-lo conservar. En les fotografies que hem pogut observar anteriors al 1936, es veu un campanar gòtic, probablement del mateix segle XV.

L'obra de la nova església deuria ser molt senzilla per quant es podia realitzar totalment en el terme d'un any.

Uns anys més tard, el 5 de març del 1500 (3), el mateix senyor Joan de Sarriera, pacta amb el mestre d'obres de Girona, Antoni Quadre, la construcció d'una casa que s'havia d'ubicar a tocar la dita església de Palau Sacosta. Per les característiques de la construcció suposo que es tracta de la casa que encara avui veiem prop de la paret de migdia de l'esmentada església. Encara que aquest edifici ha estat posteriorment ampliat i retocat, em sembla que no hi ha dubte que en el seu origen és el que es pacta construir, en l'escriptura esmentada.

La nova casa haurà de tenir deu canes de llargada, d'un extrem a l'altre; amb una alçada mínima de quatre canes, suficient per encabir dos pisos. El primer pis es pavimentarà amb rajola i les parets seran emblanquinades. S'hi posaran tantes portes i finestres de fusta com sigui necessari. S'hi construirà una xemeneia, una aigüera, una latrina i una llar.

El promotor es compromet a proporcionar tots els materials de construcció a peu d'obra, excepte l'aigua, que el constructor treurà de la bassa que hi ha a prop. Però si faltés l'aigua de la bassa, el promotor l'haurà de fer portar. També el promotor haurà de proporcionar un manobre. I a càrrec del promotor anirà la despesa del mestre Antoni, del dit manobre i del restant personal que el mestre hagi d'emprar en l'execució de l'obra.

El senyor Sarriera pagarà en mà al mestre Antoni la quantitat de seixanta-cinc lliures.

L'obra s'haurà d'acabar per la festa de Sant Miquel, del mateix any. Es a dir que s'haurà de realitzar en un termini de menys de set mesos.

Es tracta d'una casa senzilla per ser habitada per una sola família.

Casa i església formarien el nucli central d'un poblet totalment disseminat, que fins fa poc conservava encara el seu primitiu caràcter, i que en els nostres dies s'està transformant radicalment.

(3) Arxiu Històric Provincial de Girona. Protocol dels anys 1499-1500, del notari Dalmau Ombert. Notaria 6, núm. 214.